

УКРАЇНСЬКІ
НАРОДНІ
КАЗКИ

ЗБІРНИК III

Видавництво „Задарва“
ГАЙДЕНАВ

ДИТЯЧА БІБЛІОТЕКА ч. 7.

Українські народні казки

ЗБІРКА III

КООПЕРАТИВНЕ ВИДАВНИЦТВО

«ЗАГРАВА»

ГАЙДЕНАВ

1947

Обкладинка маляра
О. Березовського

Ukrainian Popular Tales

КОЛОБОК

Жив собі дід та баба, і були вони бідні. От раз дожились уже до того, що не стало в них і хліба. Дід і каже:

— Бабусю. Піди в хижку, назмітай у засіці борошненця та спечи мені колобок.

Баба так і зробила: витопила в печі, замісила яйцями борошно, що назмітала, спекла колобок і положила на вікні, щоб простиг. А він з вікна — та на призьбу, а з призьби — на землю, та й побіг дорогою.

Біжить та й біжить, а назустріч йому зайчик.

— Колобок, — каже, — колобок, я тебе з'їм!

А він проситься:

— Не їж мене, зайчику-побігайчику; я тобі пісні заспіваю.

— Ану, якої?

— Я в засіці зметений
І на яйцях спечений, —
Як од баби й діда втік,
Так і від тебе втечу!

Та й побіг. Біжить та й біжить, — зустрічає його вовк.

- Колобок, колобок тебе з'їм!
— Не їж мене, вовчику-братику, я тобі пісні заспіваю.
— Ану, якої? — Я в засіці зметений
І на яйцях спечений, —
Як од баби й діда втік.
Так і від тебе втечу!

Та й побіг. Знов біжить та й біжить, — зустрічає його ведмідь.

- Колобок, колобок, я тебе з'їм!
— Не їж мене, ведмедику-братику, я тобі пісні заспіваю.
— Ану, якої? — Я в засіці зметений
І на яйцях спечений, —
Як од баби й діда втік.
Так і від тебе втечу!

Та й *маху... Біжить та й біжить, зустрічається з лисичкою.

- Колобок, колобок, я тебе з'їм!
— Не їж мене, лисичко-сестричко, я тобі пісні заспіваю.
— Ану, якої? — Я в засіці зметений
І на яйцях спечений, —
Як од баби й діда втік.
Так і від тебе втечу!

— Ану-ну, ще заспівай! Сідай у мене на язиці, щоб мені чутніше було.

- От він і сів, та й давай співати:
— Я в засіці зметений
І на яйцях спечений...

А лисичка його — гам! та й проковтнула.

ГОРОБЕЦЬ ТА БИЛИНА

- З**летів горобець на билину та й каже:
— Билино! Покажи горобця-доброго молодця!
Билина каже:
— Не хочу!
А горобець каже:
— Підіть по козу: нехай коза йде билину гризти,
бо билина не хоче поколихати горобця-доброго молодця!
Каже й коза:
— Не хочу!
— Йдіть по вовка. Іди, вовче, козу їсти, — коза не
хоче билину гризти, а билина не хоче поколихати го-
робця-доброго молодця!
Вовк каже:
— Не хочу!
— Підіть, люди, вовка бити, — вовк не хоче козу

їсти, а коза — билину гризти, а билина не хоче поколихати горобця і доброго молодця!

Люди кажуть:

— Не хочемо!

— Йдіть, — каже, — по вогонь, бо люди не хочуть вовка бити, а вовк не хоче козу їсти, а коза не хоче билину гризти, а билина не хоче поколихати горобця і доброго молодця!

Так і вогонь каже:

— Не хочу!

А горобець каже:

— Йдіть по воду. Іди, водо, вогонь гасити, бо вогонь не хоче людей палити, а люди не хочуть вовка бити, а вовк не хоче козу їсти, а коза не хоче билину гризти, а билина не хоче поколихати горобця і доброго молодця!

Так і вода каже:

— Не хочу!

— Йдіть по волів. Воли, воли! Ідіть, воли, воду пити, бо вода не хоче вогонь гасити, а вогонь не хоче людей палити, а люди не хочуть вовка бити, а вовк не хоче козу їсти, а коза не хоче билину гризти, а билина не хоче поколихати горобця і доброго молодця!

Так і воли не хочуть.

— Ідіть по довбню, — нехай іде волів бити, бо не хочуть води пити, а вода не хоче вогонь гасити, а вогонь не хоче людей палити, а люди не хочуть вовка бити, а вовк не хоче козу їсти, а коза не хоче билину гризти, а билина не хоче поколихати горобця і доброго молодця!

Довбня каже:

— Не хочу!

— Йдіть, черви, довбню точити, бо довбня не хоче волів бити, а воли не хочуть води пити, а вода не хоче вогонь гасити, а вогонь не хоче людей палити, а люди не хочуть вовка бити, а вовк не хоче козу їсти, а коза не хоче билину гризти, а билина не хоче поколихати горобця і доброго молодця!

Черви не хочуть.

— Ідіть, — каже, — по курей. Ідіть, кури, червей їсти, бо черви не хочуть довбню точити, а довбня не хоче волів бити, а воли не хочуть води пити, а вода не хоче вогонь гасити, а вогонь не хоче людей палити, а люди не хочуть вовка бити, а вовк не хоче козу їсти, а коза не хоче билину гризти, а билина не хоче поколихати горобця: доброго молодця!

Так і кури кажуть:

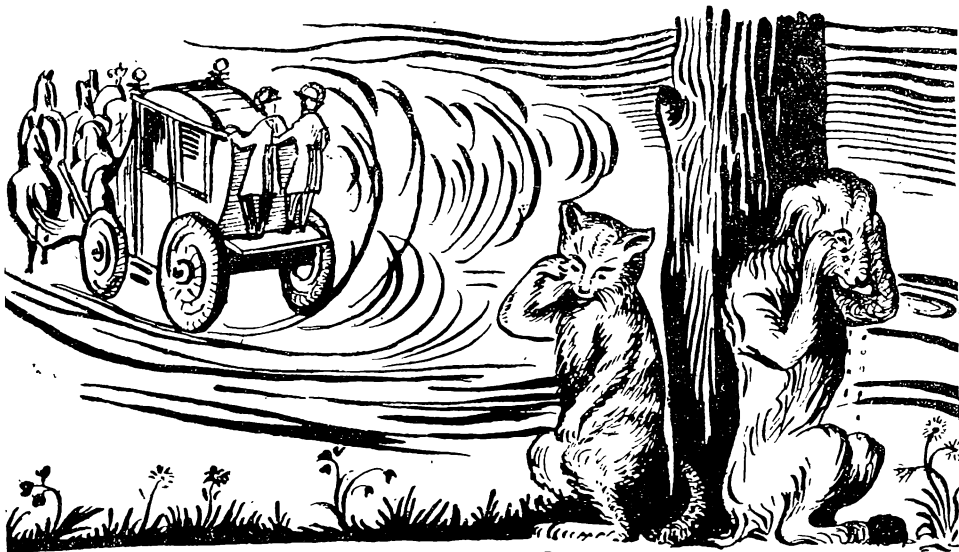
— Не хочем!

— Підіть, — каже, — по шуляка. Іди, шуляче, курей хватать, бо кури не хочуть червей їсти, а черви не хочуть довбню точити, а довбня не хоче волів бити, а воли не хочуть води пити, а вода не хоче вогонь гасити, а вогонь не хоче людей палити, а люди не хочуть вовка бити, а вовк не хоче козу їсти, а коза не хоче билину гризти, а билина не хоче поколихати горобця: доброго молодця!

Шуляк до курей, а кури до червей, а черви до довбні, а довбня до волів, а воли до води, а вода до вогню, а вогонь до людей, а люди до вовка, а вовк до кози, а коза до билини, а билина тоді:

Ко:о:олях, ко:о:олих!

ПРО БІДНОГО ПАРУБКА І ЦАРІВНУ

Була собі в гаю хатка, а в тій хатці жила мати з сином. Землі в них не було, бо кругом був гай густий, а хліб вони купували. Не стало в них хліба. Мати тоді й посилає свого сина по хліб.

— На тобі, — каже, — сину, гроші та піди купи хліба.

Узяв той син гроші й пішов. Іде та й іде, коли дивиться, аж веде чоловік собаку вішати.

— Здоров, дядьку!

— Здоров!

— Куди ти собаку ведеш?

— Поведу, — каже, — в гай та повішу, а то вже старий став, ні до чого негодящий.

— Не вішай його, чоловіче, продай краще мені.

— Купи.

— Що ж ти хочеш за нього?

— А що даси?

От віддав парубок ті гроші, що мати йому дала на хліб, а собаку взяв і повів додому. Прийшов додому, а мати його й питає:

— А що, сину, купив хліба?

— Ні, мамо, не купив.

— Чом же ти не купив?

— Я йшов, коли дивлюсь — веде чоловік собаку вішати, так я взяв та й купив.

Дала йому мати ще грошей і послала знову по хліб. Пішов він, коли дивиться, несе чоловік kota.

— Здоров, дядьку!

— Здоров!

— Куди йдеш?

— Несу kota в гай.

— Нащо ж ти його несеш у гай?

— Повішу. Не можна через нього нічого в хаті вдержати: що б не поставив, що б не поклав, уже він його не промине.

— Ти б, — каже, — мені його продав.

— Купи.

— Що ж тобі дати за нього?

— Я не буду торгуватись: що даси, за те й продам.

От парубок віддав ті гроші, що мати дала йому на хліб, узяв kota та й пішов додому. Приходить, а мати й питає:

— А де ж ти хліб дів?

— Та я й не купив.

— Чом же ти не купив? Де ж ти гроші дів? Може, ти щось інше купив?

— Купив, — каже.

— Що ж ти купив?

— Ніс, чоловік у гай kota і хотів його повісити, так мені жалко стало, — я взяв та й купив.

— На ж тобі ще грошей, та гляди вже нічого не купуй: у хаті вже й шматочка хліба нема.

Пішов він, іде та йде, коли дивиться — б'є чоловік гадюку.

— Нащо ти, — каже, — чоловіче, гадюку б'єш? Ти б
лучче мені її продав.

— Купи, — каже, — продам.

— Що ж тобі дати?

— Що даси, те й буде.

Віддав парубок йому всі гроші. Чоловік забрав і пішов собі далі, а гадюка й каже:

— Спасибі тобі, чоловіче добрий, що ти визволив мене од смерті. На тобі оцей перстень: як тобі чого треба буде, то ти перекинь його з одної руки на другу, так до тебе зараз прибіжать слуги. Що б ти їм не загадав, що б ти не придумав, — усе зроблять тобі.

Узяв він той перстень і пішов додому. Підходить до хати, перекинув його з одної руки на другу — з'явилось тих слуг такого, що страх!

— Щоб мені, — каже він їм, — був хліб.

Тут сказав, а тут уже нанесли хліба силу... Прийшов він у хату та й каже:

— Ну, тепер, мамо, вже не будемо ходити хліба купувати: дала мені гадюка такий перстень, що як перекинути його з одної руки на другу, то зараз прибіжать слуги; що б я їм не казав, що б я їм не загадав, — усе зроблять.

— За що ж вона тобі дала?

— За те, що я її визволив од смерті. Її чоловік хотів убити, а я в нього купив її за гроші, що ви дали на хліб.

От вони так і живуть, і собачка та кіт з ними. І тільки йому чого схочеться, — він зараз перекине перстень, слуги прибіжать і зроблять що треба. Ось схотілося йому женитися; він і каже своїй матінці:

— Підіть, матінко, та висватайте за мене царівну.

Пішла мати до царівни, розказала, чого прийшла, а царівна й каже:

— Як пошиє твій син такі черевички, щоб на мою

ногу якраз прийшлись, то піду за нього заміж.

Прийшла мати додому та й каже синові:

— Казала царівна, як ти пошиєш їй такі черевички, щоб на її ногу прийшлись, то піде за тебе заміж.

— Добре, — каже, — пошию.

Увечері вийшов син у двір, перекинув з руки на руку перстень, — зараз і назбігалось слуг. От він і каже їм:

— Щоб мені до ранку були черевички, золотом шиті, а сріблом підбиті і щоб ті черевички якраз прийшлись царівні на ногу.

На другий день устає він, — уже черевички готові, стоять на столі. Взяла мати черевички і понесла царівні.

Поміряла вона, — якраз на її ногу. От вона й каже:

— Скажи своєму синові, щоб він пошив мені за одну ніч плаття до вінця, і щоб те плаття було не довге і не коротке, не вузьке і не широке, — щоб саме на мене прийшлося.

Приходить мати додому та й каже:

— Казала царівна, щоб ти пошив їй за ніч плаття до вінця, і щоб те плаття було не довге і не коротке, не вузьке і не широке, — щоб воно саме на неї прийшлося.

— Добре, — каже, — мамо, лягайте спати: все зроблю, що б вона мені не загадала.

Лягла мати спати, а він вийшов у двір, перекинув перстень з руки на руку, — зараз слуг найшло такого, що страх!

— Щоб мені, — каже, — до ранку було плаття з такої матерії, що світиться, як сонце, і щоб те плаття саме прийшлося на царівну.

— Добре, все зробимо.

Ліг і він спати. На другий день встає і каже матері:

— Ну, йдіть, мамо, до царівни та несіть плаття. Що вона ще скаже.

— Що ж, — каже, — сину, понесу. Де ж те плаття?

Пішов він до стола, підняв хустку, — так у хаті і засяяло, неначе сонце зійшло.

— Ось, мамо, на столі плаття лежить під хусткою, — несіть його.

Взяла мати плаття та й понесла. Приходить до царівни, а вона й питає:

— А що ти нам скажеш, жінко добра?

— Принесла, — каже, — вам плаття до вінця.

Як одкрила вона те плаття — так у покоях і загорілось усе. Наділа царівна його, стала перед дзеркалом; подивилась. Пройшла вона раз по світлиці, пройша вдруге — просто, як сонечко: так од неї й сяє.

— Ну, — каже, — жінко добра, нехай він мені ще зробить міст од мого палацу аж до тієї церкви, де ми будемо вінчатися, і щоб той міст був із срібла й золота. Як міст буде готовий, тоді підемо до вінця.

Приходить мати додому та й каже синові:

— Казала царівна, щоб був міст од того палацу, де вона живе, до церкви. Казала, щоб той міст ти зробив із золота й срібла.

— Добре, — каже, — мамо, лягайте одпочивати.

Полягали ввечері спати, а він вийшов у двір, перекинув з руки на руку перстень, — такого слуг насходилось, що двір тісний став. От він їм і каже:

— Щоб мені до ранку був міст із срібла й золота од палацу царівниного до церкви, — я там буду вінчатися — і щоб, як туди я буду з царівною їхати, з обох боків цвіли яблуньки, груші, вишні, черешні, а як назад буду їхати, то щоб уже все поспівало.

— Добре, — кажуть, — до ранку все буде так, як ви хочете.

На другий день устає він, вийшов з хати, аж дивиться, — стоїть міст, з обох боків садки ростуть. От він вернувся в хату та й каже матері:

— Ідіть, мамо, та скажіть царівні, що вже й міст готовий, нехай їде до шлюбу.

Пішла мати до царівни, сказала їй, а вона й мовить:

— Я вже міст бачила, — дуже гарний міст. Скажи ти своєму синові, нехай приїздить вінчатися.

Прийшла мати додому та й каже синові:

— Казала царівна, щоб ти завтра їхав вінчатися.

От він за ніч збудував собі палац, а на другий день поїхав до церкви, повінчався з царівною і вертаються назад, а на мосту вже все поспіває: і яблука, і груші, і вишні, і черешні, і всяка-всяка садовина, яка тільки на світі єсть...

Приїхали вони в той палац, одгуляли весілля та й живуть собі. І та собачка та котик з ними. Прожили вони там який час, от раз царівна й питає свого чоловіка:

— Скажи мені, серденько, як ти пошив мені черевички й плаття: ти ж з мене й мірки не брав? Як ти за одну ніч збудував такий міст і де ти набрав стільки золота й срібла?

— У мене, — каже, — є такий перстень: як я його перекину з одної руки на другу, то зараз назбігається до мене слуг повен двір. Що б я їм не загадав — усе зроблять. То вони пошили й черевички, й плаття, і збудували міст і палац цей, що ми живемо, — все вони мені роблять.

— А де ж ти, серденько, кладеш на ніч той перстень?

— Я, — каже, — кладу його під голови, щоб ніхто не вкрав.

От вона діждалась, поки він заснув добре, тихенько знайшла той перстень, перекинула з руки на руку, і зразу слуг такого найшло, що страшно й глянути. От вона їм і каже:

— Щоб зараз тут були коні й ридван, — я поїду за море до свого брата, а щоб із цього палацу ви зробили стовп такий, щоб тільки можна було моєму чоловікові стояти й лежати. Та глядіть мені, щоб він уже прокинувся в стовпі.

— Добре, — кажуть, — усе буде так, як звелено.

Вийшла вона, — стоїть ридван. Сіла вона та й поїхала. А палац ураз стовпом став.

Другого дня вранці прокидається царівнин чоловік, аж нема ні жінки, ні палацу, ні персня, — нічого нема; один стовп стоїть. Хотів вийти — дверей нема. Полапав він одну стіну, полапав другу, не можна вийти; тільки віконце маленьке в стіні. Живе він, бідний, там, — ніхто йому і їсти не дає. Там би він і пропав з голоду, якби не собачка та кіт.

От собачка побіжить у поле, украде з торби в якогось хлібороба шматок хліба, та й принесе, а котик візьме в зуби, полізе до віконця і віддасть йому. На збирали трохи хліба, от собачка й каже котові:

— А що, є вже, у нашого хазяїна хліб, ходім тепер за море, може якнебудь добудемо перстень.

— Ходім, — каже кіт.

От і пішли. Біжать та й біжать, прибігають до моря. Сів котик на спину собаці, та й попливли. Довго пливли і таки добились до берега. Вийшли на берег, погрілись трохи на сонці, а котик і каже:

— Ти зостанься біля моря, а я побіжу до палацу. Як я добуду перстень, то бігтиму щосили сюди, щоб зараз і назад, а то щоб ще й не наздогнали.

— Добре, — каже собачка, — іди до палацу.

Побіг котик. Біжить та й біжить, біжить та й біжить і не відпочиває, та все біжить. Коли дивиться — аж стоїть палац і коло нього варта. От котик прибіг у двір і бігає. Підійшла та царівна до вікна, дивиться, аж кіт ходить по дворі. Вона взяла й пустила його в світлицю.

Як усі полягали спати, вхопив котик перстень та й побіг. Прибігає до моря та поспішається так, — скочив собаці на спину, собака кинувся в воду, і попливли.

Посеред моря кіт хотів щось сказати собаці і випустив із рота перстень.

Перепливли через море, собака й питає:

— А де перстень?

— Був, — каже кіт, — та загув.

— Як загув? Одняли?

— Ніхто і не гнався за мною. Я перстень уночі вкрав, уночі вибіг із палацу — ніхто й не знає, де я дівся. Прибіг ото до тебе, і попливли ми через море. Як були уже посеред моря, я роззявив рота, хотів тобі сказати, щоб ти скоріше плив, та й упустив перстень.

— Що ж ми тепер будемо робити?

— Що будемо робити? Будем ходити понад морем та питати, може хто найдеться такий, що нам його дістане з моря:

От вони погрілись трохи на сонці та й пішли понад морем. Кого зустрінуть, кого побачать, — усе розпитують, чи не може він дістати перстень з моря, або чи не знає такого, щоб міг дістати. Але нікого такого не напитають. Кіт і каже:

— Знаєш що? Ходім понад берегом та візьмемось душити жаб і раків. Котра скаже, що винесе нам перстень, ту й пустимо.

— Добре, — каже собачка, — ходім.

От і пішли. Впіймають жабу й питають:

— А що, винесеш нам із моря перстень?

— Я знаю, де ваш перстень. Пустіть мене, то я вам його принесу.

Вони пустять її, а вона собі й попливе, а про перстень і ні гадки. То жаби боялись їх, а то вже й перестали. Котра попадається, то зараз і каже, — «принесу перстень», вони її й пустять.

От ідуть вони увечері понад морем, аж дивляться — жабеня скаче. Вони піймали його та й питають:

— Ти знаєш, де в морі лежить перстень?

— Не знаю... квак, квак...

— Як ти не знаєш, то ми тебе вб'ємо.

І почали те жабеня душити. Стара жаба побачила, вилізла з води, та така здорова, як відро, та й каже:

— Не бийте моєї дитини, я вам з моря винесу ваш перстень.

— Добре, — кажуть. — Ми його будемо держати, аж поки ти нам принесеш перстень; як принесеш, тоді пустимо.

Пірнула та жаба в море, знайшла перстень, оддала їм. Вони перстень узяли, пустили те жабеня і побігли до стовпа. Прийшли до свого хазяїна, аж він уже ввесь хліб поїв; уже два дні й крихотки в роті не було,—такий сухий став, як скіпка. Зараз котик подерся до віконця, оддав йому той перстень. Він перекинув його з руки на руку, — зараз і з'явились слуги. От він їм і каже:

— Розваліть цей стовп, і щоб був знову палац, і щоб мені зараз тут була моя жінка.

Тільки сказав, — так усе й зробилося.

Жінку він прогнав, а сам живе в палаці з матір'ю, з котиком та собачкою.

З М І С Т

Колобок	3
Горобець та билина	5
Про бідного парубка і царівну	8

ЦІНА 1 НІМЕЦЬКА МАРКА

Дорожче продавати ЗАБОРОНЕНО.

